

DÜNYA BANKASI'NIN YENİ KREDİ VERME YÖNTEMİ: ÜLKE DESTEK STRATEJİSİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI*

Sabrina KAYIKÇI**

Türkiye'de devletin yeniden yapılanması 1945-1980 dönemi ve 1980 sonrası şeklinde sınıflandırılabilir ve kamu yönetiminde yaşanan değişme süreci bu sınıflandırma üzerinden ele alınabilir.¹ Bu dönemlerden 1945-1980 dönemi "idari reform" dönemi, 1980 sonrası dönem ise "yapısal uyarılma dönemi" olarak adlandırılmaktadır. Yapısal uyarılma dönemi olarak adlandırılan ve 1980 yılından beri gerçekleştirilen yapısal reformlar, 1945 idari reform anlayışından farklı olarak, örgütsel ve yönetsel yapı-işleyişe odaklı ve idareyle sınırlı bir reform değil; devlet genelinde gerçekleştirilen ve devletin işlevi ile konumunu yeniden tanımlamaya odaklanmış reformlardır.² Bu bağlamda, 1980 sonrası yaşanan yapısal uyarılma dönemi reformlarının, demokratikleşme, piyasanın ardından gelen minimal devlet, küreselleşme, özelleştirme ve yerelleşme kavramları temelinde yürüdüğü görülmektedir.

24 Ocak 1980'den beri Türkiye'de gerçekleştirilen "yapısal uyarılma reformlarının birinci ayağında ekonomik ve mali liberalizasyon politikaları, ikinci ayağında ise bugün kamu yönetimi reformları adıyla gündemimize gelen siyasal ve yönetsel liberalizasyon yürütülmektedir. 1980'den itibaren yürütülen bu devlet reformu dalgasının sahipleri ise IMF (Uluslararası Para Fonu), DB (Dünya Bankası), OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) gibi uluslararası örgütler ile AB (Avrupa Birliği) ve ABD'dir. Teknik içeriği OECD'nin katkılarıyla DB'nca belirlenen çalışmalar, IMF tarafından uygulama noktaları tarihli mali yaptırımlara bağlanarak güvence altına alınmaktadır.³ Bu aktörlerin içinde, Türkiye'de 1980 sonrası uygulanan reformların mimarı olan DB, 1980'den 2000 yılına kadar "yapısal uyum kredileri"⁴ ile müdahalede bulunurken, Türkiye üzerindeki reform uygulama gücünü günümüzde yeni yöntemlerle ve aktörlerle sürdürmektedir. Bu doğrultuda, DB, 1998 yılından

---

* Bu makale, **Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi**, Ocak-Haziran 2004 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

** Arş.Gör., Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı.

¹ Bu dönemlendirme için bkz. Birgül A. Güler, **Yeni Sağ ve Devletin Değişimi**, TODAİE Yay, Ankara, 1996, s.7-75.

² Birgül A. Güler, "Devlet Reformu Sorunu" içinde "**Liberal Reformlar**" ve **Devlet**, Yay. Haz. Aytül Güneşer, KİGEM Vakfı Yay., Ankara, 2004, s. 359.

³ Birgül A. Güler, **İkinci Dalga Siyasal ve Yönetsel Liberalizasyon Kamu Yönetimi Temel Kanunu**, Türkiye Yol-İş Sendikası Yay., Ankara, 2003, s. 10.

beri diğeri üye ülkelerde, 2000 yılından beri de Türkiye'de "Ülke Destek Stratejisi" adı verdiği bir yöntemle kredi akışını düzenlemektedir. Bu çalışmada da DB'nin reformları yönlendirmede kullandığı bu yeni yöntem, araçları ve aktörleriyle birlikte ele alınacaktır.

Ülke Destek Stratejisi Nedir?

(Country Assistance Strategy - CAS)

Ülke Destek Stratejisi (CAS), DB İcra Direktörleri Kurulu'nun 1998 Temmuzunda, kabul ettiği yeni bir politika olarak ortaya çıkmıştır. DB'nin 1998 yılından itibaren uygulamaya koyduğu yeni çalışma yöntemi olan CAS, müşteri ülkelerin gelişme hedeflerini başarmalarına yardım etmek için DB Grubunun⁵ çalışma planını ayrıntılı şekilde anlatan bir dokümandır. Bu doküman, DB Grubunun, borç verme, analitik çalışma ve teknik yardım gibi, ülkede planlanan faaliyetlerinin tümünü anlatır.

DB, Grubuna göre iyi bir CAS'ın bir takım özellikleri vardır. Bunlar:⁶

a) Müşteri Odaklılık: İyi bir CAS, ülkenin siyasal, ekonomik ve sosyal bağlamında oluşturulmalıdır. CAS Raporu, ülke koşulları, hükümetin öncelikleri ve gelişme stratejisinin tartışılması ile başlar. Rapor, devam eden reform programının etkililiğini ve uygulanmasının bir değerlendirmesini, uygulanan reformların özel sektörün gelişmesi ve sürdürülebilir gelişme ve kalkınma için anlamını ve sosyal etkilerini içerir.

b) Stratejik Seçicilik: İyi bir CAS, kalkınmanın etkilerini maksimize etme amacı ile, ülke programını dizayn etme konusunda ve Banka kaynak tahsisinde stratejik seçim yapmak için temel bir araçtır.

c) Yoksulluk Odağı: İyi bir CAS, yoksulluğun sebeplerinin ve profilinin iyi bir şekilde teşhisini içerir.

d) Makroekonomik ve Dış Çerçeve: İyi bir CAS, güçlü bir makro ekonomik performans analizi, beklenti ve riskler üzerine temellenir. O, ülkenin kalkınma gündemi ve zayıflıkları ile Banka programı için dış çevreyi ele alır.

---

⁴ DB, beş kez SAL (structural adjustment loans); tarım, finans, enerji sektörlerinde olmak üzere dört kez de SECAL (sectoral adjustment loans) ile Türkiye'deki reformlara yön vermiştir. Bkz. Güler, **a.g.e.**, s.58.

⁵ Dünya Bankası Grubu, IBRD (Dünya Bankası), IDA (Uluslararası Kalkınma Kurumu), IFC (Uluslararası Finans Kurumu), MIGA (Çok Taraflı Garanti Kurumu) ve ICSID'den (Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Merkezi) oluşur. DB ve IDA, gelişmekte olan ülkelere düşük faizli krediler sağlar. IFC, yüksek riskli sektör ve ülkeleri destekleyerek özel sektör yatırımlarını geliştirir. MIGA, gelişmekte olan ülkelere borç verenlere ve yatırımcılara siyasal risk garantisi sağlar. ICSID, ev sahibi ülkeler ve yabancı yatırımcılar arasında oluşan yatırım anlaşmazlıklarını çözüme bağlar. Bkz. <http://www.worldbank.org>.

e)*Yönetim ve Kurumlar:* İyi bir CAS, yönetim/yolsuzluk, kurumsal etkililik ve uygulama kapasitesi meselelerini teşhis eder.

f)*Kendini Değerlendirme ve Deneyimlerden Ders Çıkarma:* İyi bir CAS, deneyimlerden öğrenilen dersleri içerir. CAS Raporu, Uygulama Değerlendirme Departmanı -Operations Evaluation Department (OED), Kalite Güvence Grubu -Quality Assurance Group (QAG) ve kendi kendini değerlendirme çalışmalarından elde edilen bilgilerden oluşur.

g)*Bankanın Rolü:* İyi bir CAS, dış partnerlerle (IMF, Çok taraflı kalkınma bankaları, özel sektör, STK'lar vb.) güçlü bir koordinasyon ve işbirliği üzerine temellenir.

h)*Banka Grubu İçinde İşbirliği:* İyi bir CAS, Banka Grup stratejisi içinde IBRD/IDA stratejisini birleştirir.

ı)*Banka Programı Senaryosu, Tetikleyiciler ve İzleme Göstergeleri:* İyi bir CAS, Banka desteğinin düzeyi, yardım etkililiği ve performans arasında güçlü bir bağ ile, Banka yardımı için iyi ayrıştırılmış senaryolar; senaryolar arasında değişim için spesifik, izlenebilir tetikleyiciler ve Banka programının kalkınma etkililiğini değerlendirmek için açık, izlenebilir göstergeler içerir.

i) *Riskler:* İyi bir CAS, ülke açısından olan riskleri (ekonomik-fnansal, hem iç hem dış, siyasal, sosyal ve çevresel) ve Banka açısından olan riskleri (ününe olduğu kadar mali riskler) titiz bir şekilde ele alır.

Yukarıda sayılan sözkonusu özellikler, Türkiye CAS Raporunda başlıklar halinde bulunmaktadır.

Türkiye'de CAS'ın Alt Yapısı

Türkiye için birinci CAS, 28.11.2000 tarihlidir. Bu CAS'ın hemen öncesinde ve CAS periyodu süresince DB'nın yürüttüğü toplam beş kredi anlaşması bulunmaktadır.⁷ II. CAS döneminde yine reformları yürütmek amacıyla kullanılan birer araç olarak, I. CAS döneminden itibaren işleyen anlaşmaların yanısıra, PFPSAL III ve EFIL II devreye girmektedir.⁸ Bu program amaçlı kredilerin

---

⁶ <http://www.worldbank.org>. Erişim: 17.03.2004.

⁷ EFIL, İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi; FSAL, Mali Sektör Uyum Kredisi; ERL, Ekonomik Reform Kredisi-760 milyon dolarlık kredi; PFPSAL I, Program Amaçlı Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredisi-1 milyar 100 milyon dolarlık kredi; PFPSAL II, Program Amaçlı Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredisi -1 milyar 350 milyon dolarlık kredi.

⁸ PFPSAL III, 22.05.2003 tarihli olup, borç miktarı 900 milyon ABD dolarıdır. Bankanın PFPSAL III ve ülke destek stratejisi desteği, hükümete, risklerin üstesinden gelmek ve ekonomik reform programının uygulanmasını sürdürmek için yardım amacıyla verilmiştir. 2004-2009 yılları arasında kapsayan EFIL II'nin (İkinci İhracat Finansmanı Destekleme Kredisi) kredi tutarı 303,1 milyon Amerikan dolarıdır. EFIL II'nin amacı Banka tarafından "EFIL II uygulamalarını kullanarak EFIL II projesi boyunca (2004-2009) ve öncesinde Türkiye'de reel sektördeki büyümeyi ve ihracatı

altında bir de sektörel proje kredileri yürümektedir. Temel eğitim projesi, sağlık sektörü dönüşüm projesi bu kredilere örnek olarak verilebilir.

Ayrıca, reform programının uygulanmasını destekleyici ve Banka girişimleri için temel hazırlayıcı nitelikte analitik çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Ülke Ekonomik Memorandumu, Ülke Mali Sorumluluk Raporu sözedilen çalışmalardandır.

Türkiye Ülke Destek Stratejisi

Daha önce de ifade edildiği gibi Türkiye için hazırlanan ilk CAS, 28.11.2000 tarihlidir ve 2001-2003 periyodunu kapsar. Bu CAS, ekonomik reformlar, yaşam standartları ve sosyal refahın analizi üzerine temellenmiştir. 2000 tarihli olan bu ilk CAS, 3 yıllıktır. Yüksek düzeyde bir sürdürülebilir gelişmeyi başarmak, bu program için temel sorundur ve Hükümetin yaşam şartlarını geliştirme, yoksulluğu ve ekonomik zayıflığı azaltma stratejisinin merkezidir. 2000 CAS programı beş konu üzerine temellenir:

- Büyüme ve istihdam sağlamak için reformları tamamlamak
- Kamu yönetimini ve hesap verebilirliği geliştirmek
- Sosyal hizmetleri ve sosyal güvenliği genişletmek
- Çevresel yönetimi ve felaketleri azaltmak
- Teknolojik yeterliliği hızlandırmak

Bu beş temel üzerine inşa edilen stratejinin, IMF'in stand-by düzenlemeleri ile paralel gitmesi öngörülmüştür.⁹ İlk CAS, Türkiye için yüksek kapsamlı bir programı harekete geçirmiştir. Türkiye'de orta vadede çıktılarının düzeyini ortaya koyabilmek için CAS ile iki makroekonomik senaryo geliştirilmiştir: Sürekli reform senaryosu (SRS) ve kısa reform senaryosu (TRS). Sürekli reform senaryosu, reform adımlarının CAS periyodu boyunca sürdürüleceğini varsayar.

Banka Grubu, Türkiye'ye yardım etme konusunda iç ve dış partnerlerle yakın bir şekilde

---

desteklemek için katalizör görevi üstlenmek” olarak ifade edilmektedir. Bkz. <http://www.worldbank.org>. Erişim: 18.03.2004.

⁹http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&eid=000094946_00121301483291, Country Assistance Strategy Document, Erişim: 17.03.2004.

çalıştığını belirtmektedir. Banka ekipleri, Türkiye'nin ekonomik programını dizayn etmede IMF meslektaşlarıyla yakın bir şekilde çalışmıştır. Banka, özellikle yapısal ve sosyal meseleler üzerine odaklanırken, IMF makroekonomik konulara odaklanmıştır. Türkiye ve AB üyelik süreci ilişkisinde oldukları için, Banka ve AB arasında yakın bir diyalogun gelişmekte olduğu da yine Banka Grubu tarafından ifade edilmiştir.

2000 Yılında uygulamaya geçen ilk CAS'ın, 2001 yılında ilerleme raporu çıkarılmıştır, ilerleme raporunun ardından hazırlanan ikinci CAS¹⁰, 02.10.2003 tarihlidir ve 2004-2006 dönemini kapsamaktadır. Bu CAS, krizlerin (doğal afetler ve mali krizler) yeniden ortaya çıkma riskini azaltmayı, temel reformları uygulama yönündeki adımların sürekliliğini sağlamayı ve yönetimi güçlendirmeyi kapsar. Gelecek 3 yıl için Türkiye'nin yeni CAS'ı 4,5 milyar dolarlık bir borç verme programını planlamaktadır. Bu II. CAS ile DB Grubunun stratejisinin amacı, ekonomik zayıflığını azaltmak, yüksek ve istikrarlı gelişmeyi başarmak için temel reformları uygulamada Türkiye'ye yardım etmek olarak ifade edilmektedir. DB Grubu, ayrıca, AB üyeliğine ülkenin hazırlanması gibi bazı ihmal edilen sosyal ve çevresel problemleri ele almada yetkililere yardım edeceğini de belirtmektedir. CAS, Türk yetkilileri ile işbirliği içinde hazırlanmıştır. DB Grubunun ifadesine göre, yardım alanlarının önceliğinin seçilmesi de sivil toplum ile yapılan görüşmelerin sonuçlarını yansıtır. DB Grubu, CAS'ın uygulanması boyunca Grubun gelişme partnerleri olan IMF, AB, BM sisteminin üyeleri ile güçlü bir işbirliğinin sürekli olacağını belirtmektedir. "Katılımcı" bir şekilde hazırlandığı ifade edilen II. CAS Raporu, ülke koşullarını anlatan birinci bölüm, Dünya Bankası Grubunun desteği ve alınan derslerin yer aldığı ikinci bölüm, gelişme güçlüklerinin ve Ülke Destek Stratejisinin açıklandığı üçüncü bölüm, kredi programının ve tetikleyici unsurların açıklandığı dördüncü bölüm, risklerin yönetiminin ele alındığı beşinci bölümden ve sonuç bölümünden oluşmaktadır.

Türkiye için hazırlanan II. CAS'ın üç temel hedefi olduğu ifade edilmektedir:

- Temel reformları uygulama yönünde destek vermek
- Yeniden bir kriz ortamına girilmesi riskini azaltmak
- AB üyeliğine yönelik hazırlanırken karşılaşılan birçok ekonomik güçlüğün ele alınması konusunda Türkiye'ye yardımcı olmak.

Bu üç temel üzerine oturtulan II. CAS, dört kalkınma teması etrafında oluşturulmuştur:

---

¹⁰ <http://www.worldbank.org.tr>. Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası ve Uluslararası Finans Teşkilatı Başkanının İcra Direktörlerine Dünya Bankası Grubunun Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Ülke Destek Stratejisi ile İlgili Memorandumu, Erişim: 18.03.2004.

- Sağlam bir makro ekonomi ve yönetim
- Adil insani ve sosyal kalkınma
- Cazip iş ortamı ve bilgisi
- Güçlü çevresel yönetim ve doğal afet önleme

Bu dört hedefe odaklanan CAS Dokümanında iki kredi senaryosu bulunmaktadır:¹¹

Yüksek kapsamlı kredi, 4,5 milyar dolar (Bu senaryo, iş ortamına odaklanmak suretiyle ekonomik reform programına yönelik destek sağlanmasını içerecektir. Yüksek kapsamlı kredi programı, planlanan program amaçlı uyum kredileri ile desteklenecek reformları tamamlayacak şekilde tasarlanmıştır.)

Düşük kapsamlı kredi, 1,3 milyar dolar (Banka, reform programının yavaş bir ilerleme göstermesi halinde düşük kapsamlı kredi verecek, bu durumda Banka desteği, beşeri kalkınma, afet ve çevre yönetimi ve yoksulluğun azaltılması için yerel düzeyde girişimler üzerinde yoğunlaşacaktır.)

Kredi senaryolarının da ortaya koyduğu gibi, Banka tarafından verilecek olan kredi miktarı, reformların DB'nı tatmin edici şekilde yürütülüp yürütülmemesine bağlıdır. DB Grubu, CAS'da saptanan dört kalkınma temasının Hükümetin öncelikleri doğrultusunda tespit edildiğini ifade etmekte ve bu dört tema çerçevesinde ülkede yapılacakları şu şekilde belirtmektedir.

a)Sağlam bir makro ekonomi ve yönetim: CAS Raporunda bu başlık altında, kamu sektörü reformunun tamamlanmasına öncelik verileceği, yetkililerin atacakları ilk adımın, Program Amaçlı Kamu ve Mali Sektör Uyum Kredileri (PFPSAL'lar) ile desteklenen, üzerinde anlaşmaya varılmış faaliyetlerin tamamlanması olacağı, Bankanın, hukuksal ve yargı reformu alanlarında Acil Eylem Planı kapsamında başlatılan hükümet faaliyetlerini desteklemeye hazır olduğu ifade edilmektedir.

Rapora göre, adem-i merkezîyetçi hizmet sunumu ve belediye reformunun uygulanmasında yardımcı olacak banka desteği verilmesi planlanmaktadır. Banka, STÖ'lerin rolünü desteklemeye devam edecektir. Yapılan analitik çalışmaların, reform programının uygulanmasını destekleyeceği ve Banka girişimleri için temel hazırlayacağı da bu başlık altında değinilen hususlardır. Analitik çalışma çerçevesinde yapılan ekonomik rapor ve sektör çalışmaları şunlardır:

- CEM: Ülke Ekonomik Memorandumu
- PEIR: Kamu Harcamaları Ve Kurumsal İnceleme

---

¹¹ Bu paragraftan itibaren II. CAS ile ilgili olarak çalışmada yer alan açıklamalar, <http://www.world-bank.org.tr> adresinden ulaşılabilen Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası ve Uluslararası Finans Teşkilatı Başkanının İcra Direktörlerine Dünya Bankası Grubunun Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Ülke Destek Stratejisi İle İlgili Memorandumuna dayanılarak yapılacaktır.

- CFAA: Ülke Mali Sorumluluk Değerlendirmesi
- CPAR: Ülke İhale Değerlendirme Raporu

b)Adil insani ve sosyal kalkınma: Bu başlık altında eğitim ve sağlık sektörü ile ilgili olarak gerçekleştirilecek faaliyetlerden bahsedilmektedir. Rapora göre, eğitim sektörü ile ilgili reform, ortaöğretim ve ortaöğretim sonrasındaki eğitim seviyesinde devam ettirilecektir. Sağlık sektöründe ise radikal reformların yapılması gerekmektedir. Sağlık sektöründeki reformların, sosyal güvenlik sistemi reformları ile birlikte gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Raporda ele alınan bu iki sektördeki çalışmaların, açık bir şekilde ifade edilmemekle birlikte, aslında sektörde özelleştirmelere yol açmayı sağlayıcı nitelikte olduğu söylenebilir.

c)Cazip iş ortamı ve bilgi: Bu başlık altında, Bankanın daha önce verdiği kredilerde de üstünde durduğu bankacılık sektörü reformu üzerinde yoğun bir şekilde durulmaktadır. CAS Raporunda Banka, FSAL (mali sektör uyum kredisi) ile başlayıp, PFPSAL I, II ve III ile devam eden kapsamlı mali sektör reformunu desteklemeye devam edeceğini ifade etmektedir. Banka, böylece, bu kredilerle desteklenen reform programının uluslararası seviyede kalitesi ve performansı yönünden rekabet edebilecek etkin ve sağlıklı bir bankacılık sisteminin temelini kuvvetlendireceğini ve Türkiye'nin bankacılık sistemini AB'ye tam üyelik için uygun hale getireceğini ileri sürmektedir.

Banka Grubu, programın önemli bir unsurunun, altyapıda gerçekleştirilen reformların (enerji projesi, ulaştırma sektörü-demiryollarının yeniden yapılandırılması) devam ettirilmesi olacağını ve devlete ait işletmelerin özelleştirilmesi alanında, hükümetle belirli özelleştirme stratejileri hakkında çeşitli diyaloglarda bulunacağını da belirtmektedir.

d)Güçlü çevresel yönetim ve doğal afet önleme: Bu başlık altında daha çok Türkiye'nin bir deprem alanı olması nedeniyle, ülkede acil durumlara karşı hazırlıklı olma kapasitesini geliştirmenin ve sismik risk azaltmanın hayati önem taşıdığı vurgulanmaktadır. Ayrıca, AB'ye giriş süreci gözönüne alındığında Türkiye'de çevre ve doğal kaynakları yönetiminin üst seviyede öncelik taşıdığı da ifade edilmektedir.

Türkiye Ülke Destek Stratejisi Raporunda Yeralan Aktörler¹² **(DB Grubunun İfadesi İle Uluslararası Ortaklar)**

Ülke Destek Stratejisi Raporunda yeralan dört kalkınma teması sözkonusu olduğunda adı geçen kurum ve ülkelerden bazılarının iki hedefin gerçekleştirilmesinde, bazılarının ise tek bir hedefin gerçekleştirilmesinde rol oynadıkları görülmektedir. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere, CAS dokümanında, *sağlam bir makroekonomi ve yönetim sağlama* hedefi ile ilgili olarak belirtilen aktörler IMF, AB, UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) ve TESEV'dir. İkinci hedef olan *insani ve sosyal kalkınma* konusundaki aktörler, AB, UNDP, ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü), UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu), İslam Kalkınma Bankası, Türk STÖ'leri, WHO (Dünya Sağlık Örgütü)'dur. CAS dökümanında ele alınan dört hedeften üçüncüsü olan *cazip bir iş ortamı ve bilgisini sağlama* konusundaki aktörler IMF, ABD hazinesi, Japon PHRD (Politika ve İnsan Kaynakları Gelişim) Fonu, AB, EIB (Avrupa Yatırım Bankası) ve İtalya'dır. Nihayet dördüncü hedef olan *güçlü bir çevresel yönetim ve doğal afet önleme* konusunda yer alan aktörler, AB, UNDP, EIB, Avrupa Sosyal Kalkınma Fonu, İslam Kalkınma Bankası, Japonya, Japonya Uluslararası İşbirliği Bankası, İspanya, İsviçre, UNFPA (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)'dır. Tabii baş aktör olan DB Grubunu unutmamak lazım.

Ülke Destek Stratejisi Raporunda Yer Alan Aktörler

Kurum	Hedef¹³
IMF	1,3
AB	1,2,3,4
UNDP	1,2,4
TESEV	1
ILO	2
UNICEF	2
İslam Kalkınma Bankası	2
Türk STÖ'leri	2
WHO	2
ABD Hazinesi	3
Japon PHRD Fonu	3
EIB	3,4
İtalya	3
Avrupa Sosyal Kalkınma Fonu	4
Japonya Uluslararası İşbirliği Bankası	4
İspanya, İsviçre	4
UNFPA	4

¹² Bkz. <http://www.worldbank.org.tr> adresinden ulaşılabilen Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası ve Uluslararası Finans Teşkilatı Başkanının İcra Direktörlerine Dünya Bankası Grubunun Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Ülke Destek Stratejisi ile ilgili Memorandumu, **Ek B9 Ülke Destek Stratejisi Matrisi**.

¹³ Hedef 1: Sağlam bir makroekonomi ve yönetim sağlama, Hedef 2: insani ve sosyal kalkınma, Hedef 3: cazip bir iş ortamı ve bilgisini sağlama, Hedef 4: güçlü bir çevresel yönetim ve doğal afet önleme.

Sonuç

DB Grubu tarafından 1998 yılından beri çeşitli ülkelerde uygulanmakta olan Ülke Destek Stratejisinin Türkiye'de uygulama aracı olarak kullanılmasının ve bu programın aktörlerinin ele alındığı bu çalışma göstermektedir ki; CAS, 1980 sonrası Türkiye'de yapısal reform araçları olarak kullanılan SAL ve SECAL'lerle aynı amaca hizmet etmektedir: "Devletin işlevini ve konumunu piyasa lehine yeniden tanımlama." Bu nedenle DB Grubu tarafından yeni bir yöntem olarak adlandırılan CAS'ın, 1980 sonrası başlatılan iktisadi-mali liberalizasyonun ve siyasal yönetsel liberalizasyonun sağlanması, yani başlatılan yapısal uyarılama sürecinin sürdürülmesi için kullanılan bir araç olduğu, gerek kaynak gerekse mantık açısından daha öncekilerden farklı olmadığı söylenebilir.

CAS da DB ile yapılan diğer anlaşmalarda olduğu gibi "koşullu" bir krediyi içermektedir. Buradaki koşul da daha öncekiler gibi, yapısal reformların tutarlı bir şekilde uygulanmasının devam ettirilmesidir. Ayrıca, Türkiye 2003 CAS Raporu incelendiği zaman görülmektedir ki yıllardır bizim çok aşikar olduğumuz bazı kavramlar sürekli kullanılmaktadır. Raporda göze çarpan bu kavramlar, reform, piyasa, kriz, kalkınma, performans, katılım, yeniden yapılanma, özelleştirme ve yoksulluktur. Bu kavramlar içinde yer alan "katılım"dan DB Grubunun ne anladığı bu çalışmanın "Türkiye Ülke Destek Stratejisi Raporunda Yer Alan Aktörler" başlığı altında gösterilen aktörlerden anlaşılmaktadır. Görüldüğü gibi, DB Grubunun kullandığı bu yeni yöntem de daha öncekiler gibi dış kaynaklıdır.

Kaynakça

GÜLER, Birgül A., **Yeni Sağ ve Devletin Değişimi**, TODAİE Yay, Ankara, 1996.

GÜLER, Birgül A., "Devlet Reformu Sorunu" içinde "**Liberal Reformlar**" ve **Devlet**, Yay.

Haz. Aytül Güneşer, KIGEM Vakfı Yay., Ankara, 2004.

GÜLER, Birgül A., **İkinci Dalga Siyasal ve Yönetmel Liberalizasyon Kamu Yönetimi Temel Kanunu**, Türkiye Yol-İş Sendikası Yay., Ankara, 2003.

<http://www.worldbank.org>.

<http://www.worldbank.org.tr> , **Ek B9 Ülke Destek Stratejisi Matrisi**.

<http://www.worldbank.org.tr>. **Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası ve Uluslararası Finans Teşkilatı Başkanının İcra Direktörlerine Dünya Bankası Grubunun Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Ülke Destek Stratejisi İle İlgili Memorandumu**, Erişim: 18.03.2004.

<http://www-wds.worldbank.org/serv-letAVDS> IBank

[Servlet?pcont=details&eid=000094946_00121301483291](http://www-wds.worldbank.org/serv-letAVDS), Country Assistance Strategy Document, Erişim: 17.03.2004.